

2018 | 1 VPWinfo.nl

Kwartaalblad van **VPW Nederland** Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht | T 06 48 15 12 89 | E info@vpwinfo.nl | I www.vpwinfo.nl

Pastorale gesprekken

VPW Nederland

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Een ontmoeting

Bij het thema van dit nummer over het pastorale gesprek bleef ik ongemerkt hangen bij een bijzondere ontmoeting. Als bijna vanzelfsprekend moest ik eerst denken aan al die diverse gesprekken rond bijvoorbeeld afscheid en eenzaamheid maar door een toevallige ontmoeting kantelde ineens mijn benadering. Ik ontmoette bij toeval Irma. Begin jaren negentig kwam ze, als moeilijk lerende jongere van 17 jaar, als een schuw vogeltje op ons dekenaal bureau stage lopen, om opgeleid te worden tot administratief werkster. Zowel taal als rekenen zouden niet haar sterkste punten zijn. Maar binnen een leerwerktraject mocht ze het proberen. Samen met een collega heb ik haar begeleid. Niet alleen in haar administratieve vaardigheden maar juist ook door veel met haar te praten over haar moeilijke start in haar nog jonge leven. We waren dan ook duidelijk een andere stageplek dan een gewoon kantoor. We namen de tijd voor haar, ook als jezelf bijna het geduld verloor omdat je die kopieeropdracht toch echt tien keer sneller zelf kon doen. Ze heeft bijna twee jaar met ons mee gelopen. En toen was ze voor haar werk voldoende vaardig. Daarbij was ze uitgegroeid tot een jonge vrouw die weer in haar eigen kracht begon te geloven. Ze vloog uit op eigen vleugels. Een maand geleden, kwam ik haar heel toevallig weer tegen bij een bureau dat begeleiding organiseert voor families met een dementerend familielid. Ze gaf terug hoe belangrijk die fase in haar leven is geweest. Niet alleen om uiteindelijk aan een baan geholpen te worden maar juist om hetgeen dat haar tot persoonlijke groei had gebracht en vooral dat vertrouwen in zichzelf. Spreken we hier nu over het specifieke pastorale gesprek? Hier voltrok zich wel wat zo specifiek pastoraal is: geduld en uithoudingsvermogen, gekend worden met je eigen

Lees verder op pagina 3

COLOFON VPWinfo.nl is het kwartaalblad van VPW Nederland, Beroepsvereniging van r.-k. pastores.
ISSN 1574-9916. Nr. 1, april 2018.

• Redactie VPWinfo.nl
Jan Franken (hoofdredacteur), Mirjam Dirkx,
Annemarie Gooiker, Jan Houben, Geert Rozema,
Jeroen van Lente
• Redactiesecretaris
Mirjam Dirkx
't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207
mirjamdirkx@kpnplanet.nl

• Grafisch ontwerp
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper
Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen
T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@msn.com
• Druk Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch

Foto's van de auteurs en foto's bij artikelen zijn door de betreffende auteurs aangeleverd.
Fotografie Jeroen van Lente, omslag en pagina 5.

Contributie

- De VPW kent maar één hoofdtarief waaraan alle andere bedragen zijn ontleend: € 140,-.
- De contributie bedraagt € 140,- voor wie 0,7-1 fte en € 70,- voor wie tot 0,7 fte werkt. Onder dat laatste vallen ook de gepensioneerden.
- Omdat het alléén voor pastoraal werk(st)ers in loondienst mogelijk is de contributie te verrekenen met hun brutoloon, worden zij voor een hoger bedrag aangeslagen, maar feitelijk hebben zij een voordeel van enkele euro's.
- Vrienden van de VPW en studenten betalen een aangepast bedrag.
- De letters A, B, C, D, DP (P voor gepensioneerden) en E zijn van belang voor de administratie en staan

op de betalingsstrook vermeld en verwijzen naar deze tabel.

- Contributies gelden voor een heel kalenderjaar.
- Individuele aanpassingen zijn mogelijk bij bijzondere arbeidsomstandigheden of indien men in de loop van het jaar lid wordt. In onze statuten wordt een opzegtermijn van een maand aangehouden.
- Iedereen die meer wil geven dan de gevraagde contributie-bijdrage kan dat als schenking fiscaal verrekenen, ook gepensioneerden (ANBI regeling).
- Ons rekeningnummer is NL38 INGB 000 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland. Vermeld altijd: 'Contributie' en het factuurnummer.
- Wij stimuleren periodieke overschrijvingen van de contributie.

	Pastoraal werk(st)ers	Priester of diaken	Gepensioneerd
0,7 - 1 fte	A Netto € 134,- (bruto € 200,-)	B € 140,-	DP € 70,-
tot 0,7 fte	C Netto € 67,- (bruto € 100,-)	D € 70,-	DP € 70,-
Elders vakbondslid	D € 70,-	D € 70,-	DP € 70,-
	Vriend € 75,-	E Student € 15,-	

Organisatie VPW Nederland

- Secretariaat VPW Nederland • J. Franken (beleidsmedewerker), Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht 06 48 15 12 89, janfranken@vpwinfo.nl
- Dagelijks bestuur
 - H.J.M. v.d. Bunt-Koster (voorzitter), Nijverheidsstraat 22, 7621 TM Borne, 074 - 2670406
 - M.D. Dijkman (vice voorzitter), Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, 0316 - 295 606, vice-voorzitter@vpwinfo.nl
 - J. Deckers (secretaris), Sophiastraat 1, 5671 XJ Nuenen (040-2845855), j.deckers@onsnet.nu
 - T. Halin (penningmeester), Kikkerveen 405, 3205 XD Spijkenisse, penningmeester@vpwinfo.nl
- Algemeen Bestuur • H. Berbé, H.J.M. v.d. Bunt-Koster, M.D. Dijkman, L. Geurts, W. Hacking, T. Halin, G.M.H. Kamsma-Kunst, H.J.M. Kint-van Os, G. Prevoo, J. Rens.
- Financiële administratie • Guus Prevoo.
- Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR) • M. Bruijns, G. Damen, G. Dieteren, J. Franken, L. Geurts (voorzitter), T. Halin, J. Rens, H. van Schalkwijk, W. Vroom, N. van Waterschoot (FNV).
- Website www.vpwinfo.nl • P. Gabriël, webmaster.

VPW's

- VPW Den Bosch • Secretariaat VPW Nederland, Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, 06 48 15 12 89, denbosch@vpwinfo.nl
- VPW Breda • Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@vpwinfo.nl
- VPW Groningen-Leeuwarden • Secretariaat: N. Bouma, Trambaan 15, 9251 LZ Burgum, 0511 705 336, groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl
- VPW Haarlem-Amsterdam • Secretariaat: H.J.M. Kint-van Os Triade 45, 1901 GW Castricum, 06-24 60 38 29 / 025 169 046 kikikint@xs4all.nl
- VPW Limburg • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, limburg@vpwinfo.nl
- VPW Rotterdam • Secretariaat: H.J.T. Dam, Parallelweg 5, 2951 BS Alblasserdam, 06-12374002, rotterdam@vpwinfo.nl
- VPW Utrecht • Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, 7383 AG Bussloo-Voorst, 0571-261914, utrecht@vpwinfo.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan ons secretariaat: Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht of info@vpwinfo.nl. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkkring of werksoort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan.

INHOUD

Als pastores zijn we ooit getraind in het voeren van een pastoraal gesprek, soms langer, soms korter geleden. In de praktijk echter vormt zich pas echt onze gereed-schapskist van pastorale gespreksvoering. De context waarin je werkt en de taken die je daar hebt, bepalen voor een groot deel de contouren van het gesprek. Ook jijzelf verandert. De jaren doen zijn werk. Je eigen kwaliteiten, je verdere scholing en je eigen geestelijke groei gaan een steeds grotere rol spelen. Hoog tijd om eens de balans op te maken: *wat is nu voor jou een pastoraal gesprek?*

We vroegen het aan Maurits Sinninghe Damsté die het beeld van kudde, schapen en herder consequent uitwerkt. Ella Fijen, ook werkzaam in het parochiepastoraat, beschrijft hoe zij met levensvragen omgaat. Bijzondere contexten geven bijzondere mogelijkheden voor een pastoraal gesprek. Dat laten de bijdragen van Petra Galama (ziekenhuispastoraat), Ineke van de Par (justitiepastoraat) en Berber van Overdijk (verpleeghuispastoraat) zien. In het reflectieartikel beschrijft Annemiek de Jong-van Campen de grote lijnen van deze vijf bijdragen over het pastoraal gesprek.

vervolg woord van de voorzitter

levensverhaal, geen 9 tot 5 uur mentaliteit, geen meetlat op de gemiddelde prestatie maar ruimte om vanuit je eigen krachten op te bloeien en dit natuurlijk met de nodige koffie. Het loopt niet altijd zo goed af maar dat is dan ook niet de essentie van het pastorale gesprek.

Ina van de Bunt Koster, voorzitter

DE PRAKTIJK

- 4 Over herder, schaap en kudde**
Maurits Sinninghe Damsté
- 6 Ieder mens is waardevol**
Ella Fijen
- 8 Ruimte creëren voor het eigene in ieders leven**
Dr. Petra Galama
- 12 Binnen de muren van beklemdheid**
Ineke van de Par
- 14 Koorddans**
Berber Overdijk

DE REFLECTIE

- 16 Het pastoraal gesprek besproken**
Annemiek de Jong-van Campen

EN VERDER

- 21 In memoriam**
Henk van Breukelen
Nico Bulter

DE RUBRIEKEN

- 11 Op stap naar...**
... de inspiratie van een pastor
Schrijven hoort bij mij
Mirjam Dirks
- 20 Gelezen**
Kunnen we praten en Het klopt wel, maar het deugt niet
Geert Rozema
- 22 Nieuws uit de VPW-en**
Jan Franken
- 28 Column**
Pastoor Hammer!
Rob Lijesen

Algemene ledenvergadering

Op **woensdag 23 mei** is in Utrecht de jaarlijkse landelijke bijeenkomst van de VPW.

U kunt u **opgeven per mail:**
janfranken@vpwinfo.nl

Opgeven is mogelijk **tot en met 16 mei**.

De ALV vindt plaats **in de Pauluskerk**, Willem de Zwijgerplantsoen 19, Utrecht. Nog geen 10 minuten lopen van NS-station Overvecht en betaald parkeren.

Zie de uitnodiging op pagina 23 en lees het artikel **De toekomst van de VPW** op pagina 24 t/m 27.

Over herder, schaap en kudde

In zijn ogen begint elke goede reflectie op de betekenis van het pastorale gesprek bij de kwalificatie ‘pastoraal’. Het pastorale gesprek is immers niet zomaar een professioneel maatschappelijk gesprek tussen mensen volgens Maurits Sinninghe Damsté, priester van het bisdom Groningen/Leeuwarden.

Deze mensen (twee of meer) zijn ieder afzonderlijk, in ieder geval in de ogen van de pastor, beelddrager van de God van Israël. Dit gegeven vormt altijd het brede decor waarbinnen pastorale gesprekken plaatsvinden. Bij een pastoraal gesprek tussen gedoopten zijn de gesprekspartners zelfs broeder en zuster van elkaar in Christus. Hoewel de rollen van ‘pastor’ en ‘pastorant’ duidelijk van elkaar verschillen, voer ik als pastor daarom pastorale gesprekken altijd op basis van een specifiek christelijke visie van gelijkwaardigheid op wie de mens is.

Herderlijk De term ‘pastoraal’ betekent letterlijk ‘herderlijk’. Een pastoraal gesprek is dus een herderlijk gesprek. Deze duiding voert ons meteen binnen in de wereld van de Schiften waar in zowel het Oude als het Nieuwe Testament de beelden ‘herder’, ‘schapen’ en ‘kudde’ worden gebruikt. Deze ‘pastorale’ woorden kunnen bij ons anno 2018 misschien enige bevreemding of zelfs negatieve associaties oproepen. Gebruikt als beeld voor mensen, hebben de termen ‘schaap’ en ‘kudde’ in onze hedendaagse samenleving vaak de bijklank van ‘dom’, ‘niet-nadenkend’, ‘apathisch’ of ‘volgzaam’. In een ver geïndividualiseerde maatschappij als de onze, waarin de zelfredzaamheid en onafhankelijkheid van iedere mens nagestreefd worden, kan het woord ‘kudde’ afbreuk doen aan deze idealen. In de huidige denkwereld is daarom een ‘kuddemens’ een mens die, helaas, niet tot volle bloei is gekomen en

klinkt het alsof de ‘herder’ gewoonweg de ‘baas’ is van de kudde, omdat de afzonderlijke schapen niet zelfstandig kunnen of willen nadenken. Willen wij de strekking van een herderlijk gesprek echter goed begrijpen, moeten wij proberen deze negatieve associaties los te laten en oog krijgen voor de positieve aspecten die deze Bijbelse beelden oproepen.

Schaap en kudde De Schriftverhalen willen ons duidelijk maken wat uiteindelijk tot het waarachtige leven voert. Wil een schaap in leven blijven, dan is de kudde letterlijk van levensbelang.

De kudde biedt immers de eenling bescherming. Maar de kudde is niet een entiteit los van de individuele kuddeleden. Het zijn de afzonderlijke dieren die hun medeschapen het leven aanbieden door samen de beschermende kudde te vormen. Een mooi voorbeeld is de parabel van Jezus die wij vinden in Mattheüs 18 en in Lucas 15. In deze gelijkenis over de kudde van honderd schapen waarvan er eentje verdwaald is geraakt, gaat het onder andere om de spanning tussen het verdwaalde dier en de kudde. Het verdwaalde schaap is in de parabel aangeduid als verdwaald alleen maar omdat het niet bij de kudde is. Misschien is het beest wel op

Maurits Sinninghe Damsté

priester van het Bisdom
Groningen-Leeuwarden

DE PRAKTIJK

een plek terechtgekomen waar prima gras is, maar het schaap heet toch verdwaald, omdat het los van de kudde is komen te staan. Want de kudde is tenslotte de plek waar het dier thuis hoort. Daar bij de kudde zal het schaap uiteindelijk altijd bescherming vinden, warmte krijgen en zich voort kunnen planten. Het individuele schaap los van de kudde zal niet kunnen overleven, maar sterven. De kudde biedt leven. In de parabel van Jezus speelt de kudde dus een levensbelangrijke rol en juist om die reden is de herder op zoek naar het verdwaalde dier.

De kudde biedt leven

Kerkgemeenschap Nu wij de wezenlijke rol van de kudde beter begrijpen, kunnen wij inzoomen op mijn herderlijke taak als pastor, in het bijzonder in het pastorale gesprek. Zo speelt de kerkgemeenschap (= de kudde) steeds op de achtergrond een niet weg te denken rol wanneer ik een herderlijk gesprek voer. Het pastorale gesprek vindt dus steeds plaats op de voedingsbodem van de kerkgemeenschap. Om die reden kan een herderlijk gesprek plaatsvinden op initiatief van zowel de pastorant als van mij, de herder.

De kerkgemeenschap, de kudde in de parabel, is levensbelangrijk. Twee aspecten spelen hierbij een cruciale rol. Ten eerste vertegenwoordigt de pastor de kerkgemeenschap – ongeacht of deze pastor een pastoraal werk(st)er, diaken, priester of bisschop is. Ik voer het herderlijke gesprek namens de kerkgemeenschap op grond van mijn wijding. Ik doe dit nooit op persoonlijke titel. Er is mijns inziens geen verschil tussen een herderlijk gesprek dat

gevoerd wordt door een pastoraal werk(st)er of door een gewijde bedienaar. Alle soorten herders zijn in mijn ogen op grond van hun roeping, opleiding, ervaring en zending of wijding gekwalificeerd voor het voeren van herderlijke gesprekken. Uiteraard zullen zij daarin altijd hun eigen talenten, interesses en spiritualiteit inzetten. Zo geven zij ieder op individuele wijze gestalte aan de veelkleurigheid binnen de ene traditie van de kerk. Alle soorten pastores kunnen de pastorant vanzelfsprekend ook wijzen op de sacramenten van de kerkgemeenschap als instrumenten van Gods levengevende nabijheid. Ten tweede is het uiteindelijke doel van het herderlijke gesprek de vruchtbare *communio* tussen de individuele pastorant en de kerkgemeenschap. Liefdevol luisteren, spiegelen, uitdagen, bemoedigen en leiden zijn allemaal vormen van een herderschap

> Lees verder op pagina 8

die de pastorant het leven van Christus wil aanbieden. Of de gesprekken nu gaan over de voorbereiding op het doopsel, over de weg naar verzoening of over algemene levensvragen als liefde en dood, mijn taak als pastor is steeds om te wijzen op het leven dat Christus de pastorant wil schenken binnen de kerkgemeenschap.

Groeien tot Christus Op grond van mijn eigen ervaring ben ik van mening dat pastorale gesprekken geslaagd zijn, wanneer enerzijds de pastorant verder kan groeien tot de volle maat van Christus door de *communio* met de kerk, en anderzijds de kerk op haar beurt verder groeit als Lichaam van Christus door de talenten, zelfgave, gebed en geloof van de individuele pastorant. Met andere woorden: de pastorant wordt wie hij/zij als beeld van God ten diepste is in zijn/haar relatie tot de kerk van Christus, en de kerkgemeenschap gedijt bij een liefdevolle relatie met haar individuele leden.

Het herderlijk gesprek:

liefdevol luisteren,
spiegelen, uitdagen,
bemoedigen en leiden

Ieder mens is waardevol

“Met heel mijn wezen luisteren naar wat je bezig houdt, naar wat je beZielt. Luisteren naar jouw innerlijk overleg, hoe jij je verhoudt tot de vragen die zich in je leven of geloofsleven aandienen”. Zo stapt Ella Feijen, pastoraal werkster in Zoetermeer, in een pastoraal gesprek.

Voor mij heeft het pastoraat alles te maken met de zorg voor de ziel. Natuurlijk is het pastorale gesprek verweven met het hele veld van het pastorale werk, zoals de liturgie, de verkondiging, de diaconie, de catechese, de gemeenschapsopbouw en de pastorale zorg voor elkaar. Maar in het pastoraal gesprek gaat het om de zorg voor de ziel op individuele maat, waar de nabijheid van God van mens tot mens ervaren mag worden.

Levens- en geloofsvragen Het leven stelt ons voor levens- en geloofsvragen. Door een crisis bij overlijden, ziekte, ongeval of scheiding schudt de grond onder onze voeten. Ons leven wordt in een volkomen ander perspectief gezet. Ook kan het leven ons uitdagen tot spiritueel of levensbeschouwelijk zelfonderzoek naar wie we ten diepste zijn. Een pastoraal gesprek kan hierbij op zijn plek zijn. Ook kan het dat er meerdere gesprekken nodig zijn. Zinvol is het pastorale gesprek ook wanneer iemand af moet wegen wat zijn of haar positie is. Als individu maak je immers deel uit van een groter geheel. Wanneer omstandigheden veranderen, heb je soms te maken met een veranderende kijk op jezelf en de ander.

Een pastoraal gesprek komt soms spontaan, maar meestal tot stand via een afspraak. Afhankelijk van de omstandigheden vindt dit gesprek plaats in mijn

sprekkamer op het parochiebureau, bij de pastoraal thuis of op een andere geschikte locatie. De oudere generatie doet een groter beroep op ons als het gaat om een pastoraal gesprek, maar ook de jongere generaties weten ons te vinden. Van hen krijg ik vaak de reactie: "Dit soort gesprekken voer ik niet met mijn vrienden. Dan gaat het niet zo diep".

Soms heb ik zo'n gesprek of meerdere gesprekken met een middelbare scholier of een twintiger of loop ik met aandacht een stukje mee op iemands levensweg. Bij jonge volwassenen kunnen de levensfasen snel opvolgen: scholier - student - beroep - settelen - kinderen. Bij de ene jongere schieten deze fasen voorbij voordat hij

In het pastoraal gesprek gaat het om **de zorg** voor de ziel op individuele maat

25 is en bij een andere rekt het zich tot voorbij de dertig. Relaties komen en gaan of blijken bestendig naar de toekomst. Er zijn zoveel keuzes, maar ook zoveel veranderingen om je steeds weer toe te verhouden. Wie ben ik? Welke normen en waarden sturen mij in mijn

Ella Feijen

pastoraal werker

Nicolaasparochie Zoetermeer

DE PRAKTIJK

keuzes? Helpt mijn geloof mij met de vragen die het leven mij stelt of zoek ik hier meer verdieping? Welke toekomst verlang ik en hoe verhoud ik mij tot de (on)mogelijkheden van die toekomst?

Cursus Om mijn luistervaardigheden in het pastorale gesprek te ontwikkelen heb ik onlangs Levensbeschouwelijke Counseling gevolgd, een cursus van het KPV-Expertisecentrum voor geestelijke verzorging en het pastoraat van het Radboud UMC in Nijmegen. Hoofdvak was 'Contemplatief Luisteren'. Daarbij hoorde een stuk theorie. Ik raakte op de hoogte van modellen rondom de perspectieven van het innerlijk overleg: hoe de meerstemmige gedachten vanuit diverse invalshoeken bij iemand door het hoofd gaan, als hij/zij vertelt wat hem/haar bezig houdt. Ik leerde hoe ik de ander actief volg in mijn luisteren door dit op verschillende manieren terug te geven. Maar vooral oefenen aan de praktijk heeft mij veel gebracht. Onze gesprekken, opgenomen met een dictafon en woord voor woord uitgeschreven, gingen onder de microscoop. Genadeloos waar je de plank mis slaat, maar o zo leerzaam.

En nu Ik merk dat het mijn luisteren in de pastorale gesprekken heeft ontwikkeld en veranderd. Ik luister veel intenser. De mens tegenover mij komt dichterbij zijn/haar kern in het vertellen wat hem/haar bezig houdt. Wonderlijk hoe het helder krijgen van wat je bezig houdt en hoe dit zich verhoudt tot je diepste kern zo helend werkt voor een mens, dat het leidt tot (her)waardering of een nieuw perspectief biedt.

Ruimte creëren voor het eigene in ieders leven

Sinds december 2017 is Petra Galama beschikbaar als geestelijk verzorger bij het Moeder & Kind Centrum in Amphia. Voor haar is dit een experiment. Hoe zal ze het contact met ouders van pasgeborenen en met kinderen ervaren? Haar christelijke collega werkte daar samen met de islamitisch geestelijk verzorger en ze neemt deze samenwerking van haar over.

Enkele dagen vóór kerst schoot mij ineens te binnen dat mijn collega's met christelijke en islamitische feestdagen een presentje uitdelen aan de kinderen. Bijvoorbeeld lichtgevende sterretjes voor op het plafond, een engeltje, een doosje in de vorm van een hartje. Het cadeautje wordt uitgedeeld met een briefje aan de ouders, waarin zowel uitleg over het feest als over de diepere betekenis van het presentje wordt gegeven. Al gauw kwam ik tot de overweging dat het niet bij mij past om 'dingetjes' uit te delen. Ik werk graag met mystieke bronnen en wil ruimte creëren voor het eigene in ieders leven, voor de uniekheid van wie wij ten diepste zijn. Voor ouders is hun pasgeborene een groot wonder, een nieuw leven wiens levensloop nu nog verborgen is. Kinderen mogen we niet onderschatten in hun vermogen om in contact te zijn met hun innerlijk. Vandaar mijn gevoel om niet 'iets' te geven maar wel 'iets' aan te reiken om kinderen te laten luisteren naar zichzelf en ouders mee te laten voelen met het eigene van hun kind.

Wenskaart Luisterend naar mijn gevoel ontstond het idee om de wenskaartjes te gebruiken die ik een jaar eerder had uitgereikt tijdens de kerstavondviering. Op de voorkant staat Chagall's Madonna of the Village: een bruid, geliefkoosd door haar partner, met kind op de arm naast een wereldbol verlicht met een kaarsje. Daaronder staat Martin Buber's uitspraak: "Ieder mens draagt iets kostbaars in zich". Op de achterkant staat verder: "Wat dit kostbare is in jou, kan jij ontdekken in jouw gevoelens, jouw innigste wens, datgene wat jouw diepste innerlijk ontroert". Het kaartje geeft ruimte om je eigen innigste wens of gebed op te schrijven of in gedachten te nemen. Ik ben me bewust dat het gek is wat ik doe: kinderen en ouders uitnodigen om een mystieke tekst te lezen en kunst te zien. Een collega merkte dan ook op dat kinderen niets hebben met Chagall. Toch blijf ik trouw aan mijn gevoel dat de kaartjes van betekenis kunnen zijn. Onze maatschappij is vol van het concrete en tastbare.

Dr. Petra Galama
remonstrants predikant,
geestelijk verzorger,
practicumdocent aan de
opleiding Geestelijke
Begeleiding (PThU) en
oprichter van SpiritWijs
(www.spiritwijs.eu en
spiritwijs@your-mail.com)

DE PRAKTIJK

Maar waar is er ruimte om bij het innerlijk stil te staan of in fantasie weg te dromen? Ik vertrouw dat de ouders het kostbare herkennen dat in hun kind geboren is. En dat jonge kinderen kunnen wegdromen bij een wereldbol met huizen om in te wonen en een kaarsje dat het duister verlicht, een intiem omhelzend paar, een kind tegen de borst, omringd door wonderlijke figuren in de hemel-boog. Chagall heeft talent voor een originele kijk op de wereld, waarin hij misschien uitdrukking geeft aan wat de ogen van het kind zien. Dromen plaveien de weg naar het innerlijk.

Bevestigd Hoe heeft mijn vertrouwen zich kunnen bestendigen? De week waarin ik deze keuze maakte, kwamen mijn vrienden bij elkaar: we hebben ons jarenlang verdiept in Buber's Ik en Jij en nu zijn we begonnen aan Dorothe Sölle's Mystiek en verzet. We lezen:

"De indiaanse cultuur kent een grote waarde toe aan de droom. Het eerste wat een indiaanse moeder 's morgens doet is haar kind vragen: Wat heb je gedroomd? Toen ik dat voor het eerst hoorde heb ik me geschaamd, omdat ik mijn kinderen alleen maar vroeg: Heb je je wiskunde al af? En je boterhammen bij je?"

Deze woorden geven mij bevestiging van mijn keuze voor de mystieke wenskaarten. Een vriendin verhelderde mijn overwegingen vanuit haar eigen vakgebied

Ik vind het altijd lastig
om de drempel over te
stappen in de ruimte
van een ander

van de creatieve therapie, omdat zij ziet dat kinderen tegenwoordig vaak een kleurplaat krijgen in plaats van een leeg blad dat het kind zelf mag be-tekenen.

In gesprek Donderdag voor kerst en nieuwjaar ging ik met de wenskaarten in de hand samen met mijn collega naar het Moeder & Kind Centrum. Het is altijd lastig om de drempel over te stappen in de ruimte van een ander. Op neonatologie en in de gezinskamers zijn moeder, vader en kind met elkaar bezig. De diepste wens van de ouders die we ontmoeten is om spoedig met hun kindje thuis te mogen zijn. Samen hun eigen ruimte innemen. Op de kinderafdeling zijn twee tieners aanwezig met hun moeders. Met ieder van hen raak ik in gesprek over hun innigste wens. De jongen weet het meteen: zingen. Hij zingt in een jongenskoor die klas-

> Lees verder op pagina 10

sieke werken ten gehore brengt, zoals de Mattheüs Passie. Ik vind zijn antwoord mooi en persoonlijk, want zijn diepe verlangen heeft te maken met een innerlijk gevoel voor wie hij is, met het ontplooiën van talent en het geraakt worden door zang, muziek, klanken en woorden. Als ik de kamer van het meisje binnenga, moet ik me inpakken in beschermende kleding inclusief mondkapje. Ze is ernstig en langdurig ziek, maar aan de beterende hand. De innigste wens van het meisje is een eigen paard om voor te zorgen. Ze wil de draad van haar leven oppakken, naar school gaan, met klasgenootjes omgaan, paardrijden. Haar verlangen laat zien wie ze is. Ze is lief en zorgzaam en een doorzetter, zegt haar moeder.

Verlangen Mijn vertrouwen in de betekenis van de wenskaarten was onbewust gevoed door de woorden van Bieke Vandekerckhove, die als 19-jarige gedeeltelijk verlamd raakte vanwege ALS:

“In onze maatschappij is het niet de ongrijpbare, mysterieuze essentie van de dingen die zin en richting geeft aan het bestaan. Het zijn tastbare en grijpbare verlangens. Heel concrete verlangens die in mijn geval nooit meer kunnen openbloeien – ze werden in de knop gebroken. Maar er is iets dat niet kapot te krijgen is. Ergens in de diepte is er iets dat niet geschonden kan worden, door niets of niemand. Ik vind ‘verlangen’ een mooi woord om dit te benoemen”.

“Ergens in de diepte is er iets dat niet geschonden kan worden, door niets of niemand. Ik vind ‘verlangen’ een mooi woord om dit te benoemen”.

... de inspiratie van een pastor

Schrijven hoort bij mij

Het begint met Facebook. Omdat 'ieder-
een' op Facebook zit, gaat ook Marion
Korenromp een kijkje nemen. In eerste
instantie als gluurder, zoals ze het zelf
noemt. Ze volgt wat er zoal gebeurt en
realiseert zich gaandeweg dat maar wei-
nig mensen weten wat een pastoraal
werkster doet, laat staan dat er enig idee
is hoe het is om dit werk te doen. Vanaf
dat moment schrijft Marion op Facebook
over haar werk. Het moet kort, weet ze,
anders wordt het niet gelezen.

Al eerder maakt een schrijfcursus haar
duidelijk dat schrijven 'echt haar ding is'.
Ze herinnert zich het plezier waarmee ze
als kind gedichtjes schreef en merkt ook
nu dat het voor haar een manier is om
helder te maken wat belangrijk is. In het
begin zijn haar verhalen een soort dag-
boek-fragmenten: "en toen...en toen".
Na een tip om in de tegenwoordige tijd te
schrijven, krijgt ze ineens veel reacties.
Mensen vinden het leuk en zij ook.
Zorgvuldig gaat ze te werk. Van de ver-
halen die ze schrijft zijn sommigen van
recente datum, anderen al van wat langer
geleden. Belangrijk blijft het verhaal. De
mensen die erin voorkomen, mogen voor
anderen niet terug te kennen zijn. En zo
worden broertjes zusjes en vrouwen

mannen. Regelmatig komt de opmer-
king: "Daar moet je meer mee doen".

Op zo'n scharnierpunt in haar leven
raakt ze haar verlangen: Wat wil ik in
mijn leven zeker hebben gedaan? Het
antwoord is er onmiddellijk: een boek
schrijven! Ze stapt naar een uitgever
waar ze wordt meegenomen in het pro-
ces om zelf een boek te maken. Haar
Facebook-verhalen worden het uit-
gangspunt. De tekst wordt nog eens kri-
tisch doorgelezen, samen met een neefje
maakt ze een keuze uit de natuurfoto's
die hij gemaakt heeft en na zeven ver-
sies is er een boek. Wat ooit een ervaring
was, is nu iets moois geworden dat met
anderen te delen valt. In al die talloze,
gewone gesprekken die ze als pastoraal
werkster heeft gevoerd zaten parels ver-
scholen. Met hun glans zetten ze het ge-
wone in een nieuw licht. Schrijven heeft
geholpen om helderheid te krijgen en
die parels op te diepen. Mensen die niet
goed weten wat hun diepte is, herken-
nen zichzelf. De schatten van het chris-
telijk erfgoed staan in een nieuw licht.

Dan komt ook het moment dat al het
werk gedaan is. Zelfs het ISBN nummer
is bekend. Marion kan het dan niet laten

Dit geloof je niet

Marion Korenromp

ISBN 978-94-6323-27-5

€ 12,50

om in de boekhandel even te vragen of
haar boek al bekend is. En ja, ze staat in
het systeem. "Maar het is nog niet uit",
zegt de boekhandelaar. En spontaan
biedt hij haar zijn winkel aan om het
boek aan het publiek te presenteren. Er
komen veel meer mensen dan verwacht.
Dat maakt het officiëler. Marion heeft
toen een korte speech gehouden. Met
het boek in haar hand kon zij volmondig
zichzelf beamen: Dit ben ik en dit is het
werk dat ik doe.

Binnen de muren van beklemdheid

“Het pastorale gesprek in de gevangenis is nauw verbonden met de 2 andere pijlers van het Justitiepastoraat binnen de muren te weten de groepsgesprekken, samen praten over leven en geloof en de vieringen, samen het geloof belijden”, zegt Ineke van de Par, aalmoezenier in Middelburg en Hoogvliet.

De motieven om een pastoraal gesprek aan te gaan zijn heel gevarieerd. Een kerkganger is getroffen door iets wat tijdens de viering gezegd of niet gezegd is. Tijdens een groepsgesprek is er een existentiële laag aangevoerd, die om een meer persoonlijke uitleg vraagt. Er is ook altijd nog de mogelijkheid om een verzoekbriefje tot gesprek in de RK-GV bus te laten deponeren. Ook een toevallige ontmoeting op de afdeling of werkzaal of een verwijzing van inrichtingswerkers zijn opstapjes tot een gesprek. Het is duidelijk: in de gevangenis zijn er vele manieren waarop een pastoraal gesprek tot stand kan komen.

Het gesprek¹ In tegenstelling tot het huidige parochiepastoraat – waar steeds grotere afstanden afgelegd moeten worden tussen geloofskernen – is binnen de gevangenis alles dichtbij. De pastورانten wonen allen op hetzelfde adres, de afstand naar pastor of kerk is niet ver en er is tijd om hun geloof te beleven en erover te reflecteren. Een hulp is dan ook de pastor die (ook letterlijk) hen nabij is om in strikt vertrouwen hierover van gedachten te wisselen; met hen wil bidden of stil zijn en die, indien nodig, ook diaconale zorg verleent². Ieder voordeel heeft zo ook zijn nadeel. Want juist de gesloten setting kan aanleiding geven tot agressie, gevoelens van angst, haat en onmacht. Zeker bij langgestraften, kan er naar verloop van tijd een knop omgaan: stand overlevingsmodus. Eenmaal ingesloten – waarbij men geen zeggenschap meer heeft over het

eigen doen en laten – worden totale machteloosheid en eenzaamheid ervaren. Dan komt de eigenwaarde onder druk te staan. Emotionele en existentiële vragen dringen zich op. Vragen waarvan die mens zich in een vrije setting zich misschien niet zo snel van bewust zou zijn geworden: Wie ben ik nu eigenlijk? Wat stel ik nog voor als man, als vader, als mens? Kan ik nog vergeven worden door God, door mijn slachtoffers, familie?

Zielzorger Als pastor – binnen de muren van deze geestelijke beklemdheid – voel ik me dan ook vooral zielzorger. De ziel moet zich kunnen uiten in wat voor omstandigheid het lichaam ook verkeert. Binnen de gevangenis is daarvoor ook formeel een ruimte gecreëerd. Maar het is aan de zielzorger om die ruimte, zowel in fysieke als geestelijke zin, te claimen voor haar pastورانten. In deze ruimte mag de gedetineerde zich vrij en onbevangen uitspreken³. Die ruimte is niet alleen de kerkzaal of het kantoortje van de pastor maar kan ook op cel of op de arbeidszaal of zelfs op de gang zijn. Overall waar pastor en gedetineerde(n) samen zijn is er die vrije ruimte ook wel de vrijplaats genoemd.

Ineke van de Par

Aalmoezenier PI Middelburg
en PI Rotterdam, vestiging
Hoogvliet

DE PRAKTIJK

Gods aanwezigheid zichtbaar maken Hoe maak je – in een gesloten setting – Gods aanwezigheid zichtbaar, tastbaar voor je pastorant? Die creëer je door in de (veilige) kerkruimte zichtbare symbolen van Gods aanwezigheid aan te brengen: een kruis, een Maria-beeld, de Paaskaars. Er is gedempt licht. Alles ademt God. Je mag je veilig weten. Deze heilige ruimte is tegengesteld aan de dagelijkse woonomgeving. Op de afdeling heerst onrust, hiërarchie. Daar moet je van alles. Hier hoeft je niets. Je mag je masker laten vallen. De houding van de pastor is open: “Ik ben hier voor jou. Jouw verhaal wil ik graag horen”. Juist door deze bewust gecreëerde omgeving en houding gaan de sluisen open. De pastor luistert. In deze vrije ruimte komen vele levensvragen over schuld, angst, relatieproblemen eigenwaarde, onzekerheid voorbij. En geloofsvragen: Bestaat God? Waar is God nu? Hoe kan ik God leren kennen? Hoe kan ik bidden, de bijbel leren kennen? In het pastorale gesprek probeer je de pastorant te helpen om het eigen levensverhaal op het spoor te komen en daar ook vrede mee te krijgen. Dingen zijn gegaan zoals ze gaan. Hoe nu verder? We zoeken samen een geloofsweg uit die benauwenis. Dat is vaak niet de kortste of gemakkelijkste weg.

Een individueel pastoraal gesprek ervaar ik bijna altijd als intens. In het gesprek kunnen emoties als boosheid, huilen, wanhoop, ontkennen, bitterheid, moedeloosheid elkaar snel opvolgen. Het is aan de pastor om daar een vorm aan te geven, ordening aan te brengen en ook het gesprek goed af te sluiten. Meestal vat ik aan het

einde van een gesprek datgene wat (niet) gezegd is samen door middel van het bidden van een psalm of Bijbelpassage of gebed. De pastorant hoort hier dan het eigen zojuist vertelde (levens)verhaal in terug. De afronding van een gesprek is belangrijk. Want hij vertrekt weer naar zijn cel, zal veel alleen zijn en gaat gegarandeerd over het gesprek nadenken. Zo gaat dat nu eenmaal, er is weinig afleiding binnen deze muren.

Ook de pastor blijft alleen achter en vraagt zich af: Was het een goed gesprek? Was God aanwezig? Is de pastorant geruster en kalmer weggegaan dan dat hij binnenkwam? Heeft hij antwoorden gevonden? Uiteindelijk weet ik dat ook niet. Dat is toch iets dat alleen God en hij weten kunnen!

Hoe nu verder?

We zoeken samen
een geloofsweg
uit die benauwenis

1 Dankbaar gebruik is gemaakt van het artikel van Ben Rijkema en Marja Terlouw-Sterk, *Individueel pastoraat in, Handboek Justitiepastoraat: Context, Theologie en praktijk van het Protestants en Rooms-Katholiek Justitiepastoraat*, red. A. van Iersel en J. Eerbeek, blz. 349-371, Damon 2009.

2 Buiten de drie vaste pijlers neemt de pastor ook de taak op zich om contacten te onderhouden met de kerk en kerkelijke instellingen buiten de muren, dit met het oog op de diaconale zorg voor de gedetineerde.

3 De GV-er heeft een erkend beroepsgeheim en kan een beroep doen op het verschooningsrecht.

Koorddansen

Een pastoraal gesprek vergelijkt Berber van Overdijk altijd met koorddans. Als ze een gesprek wil aangaan of aanbiedt, gaat ze er vanuit dat er een koord zou kunnen zijn tussen haar en de gesprekspartner. Dit beeld helpt haar om als geestelijk verzorger bij Stichting Kalorama contact aan te gaan met haar gesprekspartners.

Je begint met voorzichtig te voelen of dat koord er is door een eerste stap te zetten. Als je voelt dat er een begin is, ga je voorzichtig verder op het koord door te voelen of een volgende stap mogelijk is. Als de ander het koord losmaakt, val je ervan af en is het contact voor dat moment verbroken. Als de ander het toelaat, dan zet je voorzichtig een stapje verder, tastend en probeerend het evenwicht te bewaren. De gesprekspartner kan natuurlijk ook stappen zetten op het koord waardoor je elkaar ontmoet. Het kan ook zijn dat jij degene bent die de stappen zet net zolang tot je de ander echt ontmoet en eventueel bij de hand kunt pakken. Dat hele proces kan heel gemakkelijk gaan, maar ook moeilijk. Het kan kort duren of meerdere contactmomenten nodig hebben. Het kan ook helemaal niet lukken. Belangrijk is dat je het probeert en er vanuit gaat dat je niet zomaar bij de ander naar binnen kunt lopen, maar dat hiervoor balans, zorgvuldigheid en aandacht nodig is. Als het lukt om elkaar te bereiken is dat helend. Voor beide partijen.

Meneer (dementerend) kijkt me achterdochtig aan als ik hem bij de kerkdienst begroet met zijn naam.

“Hoe kent u mij? Ik ken u niet”.

“U komt hier wel eens vaker, daarom ken ik u”.

Meneer ontspant zichtbaar en glimlacht.

“Ja, dat klopt”.

“Fijn dat u er bent”.

“Vind ik ook”.

Dit proces kan plaatsvinden met woorden maar ook non-verbaal. Soms voornamelijk non-verbaal als iemand weinig woorden tot haar/zijn beschikking heeft. In een verpleeghuis komt dit vaak voor.

Ik kwam een keer een huiskamer binnen op een somatische afdeling in het verpleeghuis. Daar zat een meneer die ik één keer eerder had ontmoet. Hij kon nauwelijks spreken. Ik was onderweg naar iemand en liep met stevige pas door de huiskamer. Ik wierp een blik in het rond en werd getroffen door de blik van deze meneer. Hij keek me nadrukkelijk aan. Ik keek weer weg want ik had mijn gedachten ergens anders. Terwijl ik verder liep voelde ik dat hij me bleef aankijken. Ik kon niet anders dan terugkijken en naar hem toegaan. Ik werd naar hem toegezogen. Toen ik naast hem stond vroeg ik me af wat hij zou willen. Ik vroeg of hij wilde dat we samen naar het stiltecentrum zouden gaan om een kaarsje op te steken voor zijn overleden vrouw. Dat hadden we al een keer eerder gedaan. Toen knikte hij. Dat was de bedoeling.

In het licht Waar gaat het om bij een pastoraal gesprek?

Dat mensen in het licht worden gezet en hun vragen worden gehoord. Een pastoraal gesprek hoeft voor mij niet speciaal over God te gaan, wel over de dingen van de ziel, over dat wat voor iemand van belang is, over verlangen en verbinding. Het kan gaan over terugkijken op het leven om dat te kunnen afronden, over verzoening met hoe het leven is gegaan of met degenen die je dierbaar zijn. Hieronder drie beginzinnen van mensen die weten dat ze zeer binnenkort gaan sterven en die ik voor de eerste keer ontmoet.

Een terminale mevrouw die ik nooit eerder had gezien zei als eerste zin tegen mij toen ik mij voorstelde als pastor: “Heb ik het goed gedaan?”

Een meneer die weet dat hij nog korte tijd te leven heeft: “Ik wil zo graag een ziekenzalving meemaken met mijn vrouw en kinderen erbij en hen bedanken voor alles wat ze voor me hebben gedaan”.

Een jonge vrouw die ernstig ziek is en weet dat ze zal gaan sterven: “Ik zit ermee dat in de relatie met mijn zus niet alles goed is. Ik ben teleurgesteld omdat ze niet heeft gedaan wat ze beloofd heeft. Hierdoor word ik soms boos en kortaf tegen haar terwijl ik dat niet wil. Hoe kan ik hiermee omgaan?”

Soms wordt het koord tussen ons heel snel overbrugd en vergeten we het van beide kanten nooit meer. Ik werd bij een stervende mevrouw geroepen waar haar man bij zat. Zij kon niet meer praten maar hij wilde graag vertellen. Ik mocht komen maar hij zei meteen dat zijn vrouw en hij al jaren geleden de kerk en het geloof in God hadden afgezworen omdat ze zo boos op God waren dat ze geen kinderen konden krijgen. Hier zijn ze heel erg verdrietig om geweest hun leven lang en nog steeds. Hun verdriet en onmacht/machteloosheid stonden nu nog levensgroot tussen hen en God. Samen gingen we in gesprek over wie de schuld was van hun kinderloosheid en wat ze allemaal waren kwijt geraakt. Ik vroeg of het mogelijk zou kunnen zijn dat God meeleeft met hun verdriet en niet degene was die het hun had aangedaan. Heel voorzichtig klonk zijn stem anders, verdrietig maar ook opener. Uiteindelijk kwam hij

tot de conclusie dat ze God kwijt waren geraakt maar misschien ook wel terug wilden. We hebben gebeden en al het verdriet en de boosheid neergelegd bij God. Het was zeer emotioneel, ook voor mij. Op een gegeven moment zei hij dat hij niet meer boos was op God. Dat was het moment dat zijn vrouw die al die tijd heel stil had

Het gaat erom

dat mensen in het licht worden
gezet en dat hun vragen
worden gehoord

gelegen ontspande en een andere indruk maakte. Ik ben toen weggegaan omdat ik dacht dat haar overlijden heel dichtbij was. Een paar minuten nadat ik weg was overleed zij, heel vredig.

Bovenstaande situatie is een voorbeeld van hoe heftig het kan zijn, ook voor de pastor.

Geven en ontvangen Hoe ik er zelf fris en energiek bij blijf? Door niet alleen in de rol van gever te blijven. Ook ik mag zelf ontvangen in het pastorale gesprek: Ik zit met een mevrouw in het stiltecentrum. Zij steekt kaarsjes op voor haar man om wie ze zich zorgen maakt. Ik steek kaarsjes op voor haar, omdat ze zelf ook wel een lichtje kan gebruiken. Zij steekt lichtjes op voor mij en zegt daarbij: “Dat gebeurt vast niet zo vaak, maar voor jou is het ook goed!”

Berber Overdijk

geestelijk verzorger bij stichting
Kalorama

DE PRAKTIJK

Het pastoraal gesprek besproken

Annemieke de Jong-van Campen reflecteert op de voorgaande vijf bijdragen. Zij gaat op zoek naar het eigene van het pastoraal gesprek: zijn aard, inhoud, verloop en werking.

Vijf mensen hebben een verhaal gedeeld over het pastoraal gesprek. Uit de verhalen spreekt enthousiasme, begeestering. Blijkbaar hechten de verhaalvertellers grote betekenis aan het pastoraal gesprek. En geef ze eens ongelijk.

Uit de vijf verhalen spreekt een grote eigenheid. Toch wil ik ze voor deze bijdrage samennemen om te kijken welke antwoorden ze geven op een viertal vragen: 1) Wat is de aard van het pastoraal gesprek? 2) Wat is de inhoud van het gesprek? 3) Hoe verloopt het gespreksproces? 4) Hoe werkt een pastoraal gesprek door?

Aard van het pastoraal gesprek

Voor de vrouwelijke verhaalvertellers lijkt het pastoraal gesprek een vorm van zielzorg. Ella Fijen wijst daarbij op een interessante dubbelheid in deze term. Er is zielzorg in brede zin (*cura animarum generalis*), het pastoraat in het geheel, dat alle activiteiten omvat die met de zorg van de ziel verbonden kunnen zijn. Daarbinnen is er de zielzorg in enge zin (*cura animarum specialis*) die zich voordoet in een concrete relatie van zielzorg, het persoonlijke gesprek,

‘zorg voor de ziel op individuele maat’ dus. Hier is het dat ‘de nabijheid van God van mens tot mens ervaren mag worden.’ (Ella). In de overige verhalen komt deze verwevenheid van het pastoraal gesprek met de andere terreinen van het pastoraat ook naar voren. Uit het verhaal van Ineke van de Par blijkt het pastoraal gesprek met diaconale zorg verbonden te kunnen worden.

Annemieke de Jong-van Campen

Zij heeft een praktijk voor mystagogie, geestelijke begeleiding en coaching.

Voor het overige wordt voornamelijk over verbanden tussen de viering van liturgie, van de sacramenten, en het pastorale gesprek gesproken.

Het verhaal van Maurits Sinnighe Damsté geeft een andere typering van de aard van het pastorale gesprek. ‘Een pastoraal gesprek is een herderlijk gesprek’, zegt hij. Ook voor hem is het pastorale gesprek een verbijzondering van het pastoraat in het geheel. De beeldspraak van herder, schaap en kudde die hij uitwerkt, doet denken aan het onderscheid dat het kerkelijk wetboek maakt tussen zielzorg (*cura animarum*) en herderlijke zorg (*cura pastoralis*). Zielzorg is daarin toevertrouwd aan alle christengelovigen, op grond van hun doopsel. Herderlijke zorg is toevertrouwd aan wie een priesterwijding heeft ontvangen en een kerkelijk ambt vervult. Anderen, leken en beroepskrachten, kunnen onder leiding van een priester wel deel krijgen aan de herderlijke zorg, met uitzondering van de taken die aan clerici voorbehouden zijn. Voor Maurits zijn ‘alle soorten herders [...] gekwalificeerd voor het voeren van herderlijke gesprekken.’ Toch lijken zijn collega’s, de andere verhaalvertellers, zich meer in de typering van het pastoraat als zielzorg dan als herderlijke zorg te herkennen.

Inhoud

Pastorale gesprekken kennen een grote diversiteit aan inhoud. Toch is er in grote lijnen te zeggen dat ze over levensvragen en geloofsvragen gaan (Ella). Niet in alle gesprekken komen de geloofsvragen expliciet aan de orde; ze gaan ook niet allemaal ‘per se over God’ (Berber van Overdijk). Maar de zielzorger, pastor, geestelijk verzorger

Het kan ook zijn dat de nadruk meer mystagogisch-spiritueel is. Dan wordt de pastorant meer ‘aangemoedigd om het spoor van de geheimvolle God in het eigen leven op te nemen’

heeft het geloofsverhaal van zichzelf en de traditie zodanig tot zijn/haar beschikking, dat waar mogelijk of wenselijk een religieuze duiding van het levensverhaal van de pastorant mogelijk wordt. Alleen al de functie van de pastor roept een religieuze context op en plaatst het in een religieus-spiritueel perspectief, of mensen nou wel of niet over hun (aanwezige of ontbrekende) relatie met God willen spreken. Hoe dan ook, in pastorale gesprekken worden mensen ‘in het licht gezet’. Ze krijgen alle ruimte om te delen’ over wat voor hen van belang is, over verlangen en verbinding’ (Berber). Er wordt ‘ruimte gecreëerd voor het eigene in ieders leven, voor de uniekheid van wie wij ten diepste zijn’ (Petra Galama).

Mensen krijgen de gelegenheid een verhaal over hun leven te vertellen en het verhaal dat zij misschien al lang over zichzelf vertelden te herzien. Er is ruimte voor zelfonderzoek (Ella): ‘wie ben ik nu eigenlijk?’ (Ineke). Daar klinkt als vanzelf de vraag mee: ‘wie ben ik voor de ander; wie is de ander voor mij?’ En soms volgt dan ook: ‘wie ben ik (nog) voor God; wie is God voor

mij?’ In het pastoraal gesprek wordt (een aspect van) het leven van een mens in een groter, ander perspectief gezet. Gedetineerden beziën hun leven vanuit het perspectief van vergeving (Ineke). Stervenden wordt begeleid tot voltooiing van en verzoening met hun leven en de relaties die zij hadden (Berber). Zieke tieners worden in contact gebracht met hun diepste verlangen die laten zien wie zij zijn (Petra). Deze gesprekken kunnen een pastoraalpsychologische en ethische nadruk hebben. Het kan ook zijn dat de nadruk meer mystagogisch-spiritueel is. Dan wordt de pastorant meer ‘aangemoedigd om het spoor van de geheimvolle God in het eigen leven op te nemen’, zoals Doris Nauer het ver-

woordt in haar boek over zielzorg. Ook dat kan nog zonder expliciet over God en Christus te spreken, maar door wel de geheimvolheid, raadselachtigheid, het wonder van het bestaan voluit mee te laten klinken. In het pastorale gesprek kan daarnaast wel het christelijk geloof expliciet aan de orde komen. De pastorant kan ‘het leven van Christus’ aangeboden worden dat verborgen ligt in ‘waarachtig leven’ en in ‘vruchtbare communio tussen de pastorant en de kerkgemeenschap’ (Maurits).

Verloop

Het is duidelijk en begrijpelijk dat veel pastorale gesprekken eenmalig zijn of slechts enkele malen plaatsvinden. In andere contexten kunnen (en ethisch gezien misschien wel ‘moeten’!) vaker pastorale gesprekken gevoerd worden met één enkele pastorant. Praktisch gezien vinden er spontane gesprekken plaats als ook gesprekken naar aanleiding van een of andere gebeurtenis. Dat het niet vanzelfsprekend is om een pastoraal gesprek te beginnen, geven

verschillende verhaalvertellers aan. Het is altijd lastig om de drempel over te stappen in de ruimte van een ander,’ bekent Petra. In de ontmoeting tussen de ander en jezelf staat er veel op het spel. Het voelt kwetsbaar en kostbaar tegelijk om jezelf aan te bieden en te tonen in een gesprek; dat geldt voor zowel de pastorant als de pastor. Berber heeft een mooi en treffend beeld hiervoor: het is als koorddans. Voorzichtig voel je of er een koord is en er contact gelegd kan worden. ‘Als de ander het toelaat, dan zet je voorzichtig een stapje verder, tastend en proberend het evenwicht te bewaren.’ Mild en met gelovig vertrouwen en gelovige realiteitszin, beseft ze dat het niet gaat om of het lukt. ‘Belangrijk is dat je het probeert.’

Ineke wijst ons nog op het belang van het goed afsluiten van een gesprek. Dat geldt voor de pastor zelf, maar eens te meer voor de pastorant, zeker als het iemand is die veel alleen is en ‘gegarandeerd over het gesprek gaat nadenken’. Dat wat gezegd is en dat

wat niet gezegd is, kan worden samengevat door middel van ‘het bidden van een psalm of Bijbelpassage of gebed’.

Doorwerking

Deze vraag wordt in de verhalen vanuit drie perspectieven beantwoord. Ten eerste vanuit de pastorant. Daarbij geldt dat het uiteindelijk ‘iets is dat alleen God en de pastorant weten kunnen.’ (Ineke). Toch merk je er soms iets van: een pastorant toont zich rustiger, opgeruimder. Hij/zij ziet een nieuw perspectief of waardeert zijn/haar leven op een andere manier (Ella). Misschien mag je zeggen dat er ‘heling’ plaatsvindt, soms alleen al omdat het gelukt is elkaar te bereiken (Berber). Of dat iemand ‘vrede’ vindt met hoe het leven gelopen is (Ineke, Berber). Theologisch – mystagogisch-spiritueel – kun je dan zeggen dat de pastorant meer mens geworden is, meer wie hij/zij in oorsprong en belofte is. Uit de verhalen is op te maken dat dit in een heel aantal gevallen gebeurt ‘voor het aangezicht van God’. Dat wil zeggen dat dit proces zich voltrekt in een meer of minder expliciet ervaren verborgen-aanwezigheid van God. In de woorden van Maurits heet het dat de pastorant verder groeit ‘tot de volle maat van Christus’. Voor hem is de communio met de kerk daarvoor essentieel, omdat die de pastorant het leven geeft als een kudde aan het schaap. Hij wijst erop dat – als het goed is – er ook doorwerking plaatsvindt in de geloofsgemeenschap. ‘De kerk groeit verder als Lichaam van

De kerkgemeenschap
verwerkelijkt zichzelf door een
liefdevolle relatie
met haar
individuele leden

Christus door de talenten, zelfgave, gebed en geloof van de individuele pastoraal.' Immers: 'de kerkgemeenschap gedijt bij [of meer nog: verwelkomt zichzelf door, A.dJ-vC] een liefdevolle relatie met haar individuele leden.' Het derde perspectief ligt bij de pastor, de zielzorger zelf. Ook in hem/haar vindt doorwerking plaats van het pastorale gesprek, bijvoorbeeld in de zin van gevoed en bestendigd vertrouwen (Petra), of als er 'iets heftigs' (Berber) is gebeurd, of juist iets ontroerends, dat ook de pastor aangrijpt en opnieuw plaatst voor het grote geheim van het I/Leven, het grote geheim van God. Menswording en gemeenschapsvorming kunnen in en door het pastorale gesprek zo aan alle drie gebeuren: de pastoraal, de kerk en de pastor.

In en door het pastorale gesprek
gebeuren menswording en
gemeenschapsvorming
aan pastoraal, kerk en pastor

Geraadpleegde literatuur

- Annemiek de Jong-van Campen, *Mystagogie in werking. Hoe menswording en gemeenschapsvorming gebeuren in christelijke inwijding*, Boekencentrum, Zoetermeer, 2009
- Doris Nauer, *Seelsorge. Sorge um die Seele*, W. Kohlhammer, Stuttgart, 2007
- Jozef Wissink, *God noemen als Hij er is*. In: A. Denaux e.a.: *God ter sprake*. Publiekspresentatie van de Faculteit Katholieke Theologie van de Universiteit van Tilburg met een afsluitende rede door Godfried kardinaal Danneels. Uitgeverij van Berne-Heeswijk, Heeswijk, 2007, 25-36

Kunnen we praten over wat er gaande is in Nederland en de wereld? Zodat we weer het gevoel krijgen controle en medezeggenschap te hebben over wat er gebeurt in ons land. Het ontbreken van het gevoel invloed te hebben en echt te kunnen kiezen drijft ons in handen van populisten, zo ervaart journalist Joris Luyendijk in zijn boekje *Kunnen we praten*.

Kunnen we praten

Joris Luyendijk
2017, Amsterdam/
Antwerpen, Atlas
Contact, 94 blz
ISBN 9789045034140
€ 5 euro

Het klopt wel, maar het deugt niet

De maatschappelijke moraal in het nauw

Stevo Akkerman 2016,
Rotterdam, Lemniscaat,
115 blz.
ISBN 9789047708827
€ 9,95 euro

Populisten zetten goede vragen op de (politieke) agenda. Vragen over immigratie, rol van de EU en wat voor land we zijn. Helaas doen ze dit zonder goede antwoorden te bieden en duidelijkheid te geven hoe ze hun plannen willen bereiken. Dus populistische partijen zijn geen werkelijk alternatief voor de gevestigde. Alleen door van onderaf – in de samenleving vanuit al haar geledingen – met elkaar een echt gesprek aan te gaan en echt naar elkaar te luisteren kunnen we proberen weer grip te krijgen op onze werkelijkheid. Deze nieuwe werkelijkheid begint bij onszelf. Allereerst door er ons van bewust te worden dat wat er tijdens de bankencrisis van 2008 gebeurde, niet op zichzelf staat. Er schuilt een allesbepalende ideologie achter deze crisis, die vooral geen ideologie genoemd mag worden, maar ondertussen allang doorgedrongen is in de hele samenleving.

Schaalvergroting en marktwerking zijn de twee meest in het oog springende principes. 'Neoliberale technocratie' zou je deze ideologie kunnen noemen. Deze 'Sluipende Verbouwing' zoals Luyendijk het noemt, kijkt niet naar een land als een gemeenschap van burgers. Land is in deze optiek als een fabriek of arena waar zo efficiënt mogelijk produceren en consumeren het belangrijkste zijn. (49)

Dit geldt op gebied van zorg, onderwijs, justitie, kerken. Het frustrerende is dat het wordt gepresenteerd alsof er geen alternatief voor is. Het voltrekt zich onder onze ogen zonder dat dit als keuze aan ons als kiezers voorgelegd wordt en zonder dat eerlijk over de nadelen en risico's verteld wordt. En dat wringt. Het is zogenaamd 'democratisch' omdat gevestigde partijen instemden met deze voldongen feiten. Deze ideologie kenmerkt zich door een groot geloof in keuzevrijheid en individuele verantwoordelijkheid. Belangrijke waarden. Echter solidariteit lijkt in deze waardenstrijd aan het kortste eind te trekken. En ethische vragen laat deze neoliberale technocratie geheel over aan de wet.

Over deze ethische vragen – of het wel klopt wat banken en andere grote bedrijven doen – en hoe je daar als particulier, wetenschapper of medewerker mee om kan gaan – handelt *Het klopt wel, maar het deugt niet* van Stevo Akkerman. Akkerman laat onder meer een accountant, zorgverzekeraar, econoom en moraalfilosoof Paul van Tongeren aan het woord. Het boek is het vervolg op Luyendijks boekje en leest makkelijk weg doordat het is opgedeeld in behapbare korte hoofdstukken. Goed voor aan de ontbijttafel. Iedere ochtend een hoofdstukje.

Kunnen we doorpraten met elkaar ook op parochieel niveau en binnen onze eigen VPW over thema's die Luyendijk aanreikt? Dus voorbij de polarisatie van progressief of conservatief. Wat we hiervoor nodig hebben is een gezonde dosis moed en vertrouwen in elkaars intenties en daarnaast goede gespreksleiders. Moed? Ja. Om eerlijk te zijn over de dilemma's waar we voor staan als vergrijzende kerk en vereniging. Met hard teruglopende financiën en ledenaantallen. Laten we stoppen daar waar we dat doen in de kerk en onze vereniging – met om de hete brij heen te draaien (in onze pastorale visiestukken) en verder gaan met echt naar elkaar te luisteren. Laten we het risico nemen hierbij vies te worden. Want modderen opent ogen als we Jezus en kerkvader Augustinus durven geloven.

Geert Rozema is geestelijk verzorger in een penitentiële inrichting.

Henk van Breukelen

Henk was na Gerard Zuidberg de tweede voorzitter van onze VPW Nederland. Als beleidsmedewerker en secretaris heb ik nauw met hem samengewerkt. Hij sprak en handelde vanuit een grote belezenheid, vanuit een brede kennis, vanuit een urgentie van wat nu nodig is (was). Opkomen voor de eigen positie van pastores temidden van het restauratiebeleid in de Nederlandse bisdommen. Inclusief de inzet voor een eigen beroeps- en belangenvereniging. Inclusief de inzet voor de professionalisering van het pastorale beroep.

Hij zelf liet dat goed zien: hij was pastor in hart en nieren, investeerde in studeren en reflectie op zijn pastorale praktijk, en hij spande zich in voor de eigen beroeps- en belangenvereniging. Hij was een toonbeeld van een professionele pastor. Zo schreef hij over Paulus (*Paulus en zijn Korinthiërs*) en zijn pastorale ervaringen in het verpleeghuis (*Om naar u te luisteren*). Een pastor met een rijk leven. Hij kende het kloosterleven van binnen uit, heeft het priesterschap beleefd, het huwelijk ervaren, de rijkdom van kinderen en pleegkinderen gekend. Hij wist heel goed wat er aan de hand was, wat er nodig was. Hij was een van de eerste gangmakers om pastores te verenigen. Dat was nodig na 1980 om pastores overeind te houden,

waar de Nederlandse bisschoppen een conservatieve koers waren gaan varen. Henk was gedreven door een intens verlangen om als pastores geloofwaardig en integer en authentiek te blijven in een toenemend crisisbesef. Henk werd voor velen ervaren als een belangrijk steunpunt en vooral een dierbare collega.

Gerard Zuidberg sprak op 10 februari j.l. tijdens de herdenkingsbijeenkomst: "Mij blijft bij het leiderschap van Henk. Zijn rustige aanwezigheid, voorzichtig formulerend, nadenkend. Zijn rotsvaste overtuiging als hij zijn lijn gevonden had. Met een duidelijk perspectief voor ogen: laat je niet bedriegen door de uiterlijke schijn, laat je niet verleiden tot een valse machtspositie maar wees trouw aan jezelf en vooral: laat elkaar als collega's niet vallen! Hij was kritisch als mensen elkaar in de steek lieten. Henk wil ik graag meenemen in mijn leven als een alleraardigste, zachtmoedige en tegelijk krachtige collega! Met eerbied en dankbaarheid blijf ik met zijn naam verbonden".

Nico Bulter

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Utrecht

• • • Verschillende onderwerpen hebben ons de afgelopen maanden bezig gehouden. We hebben de laatste dingen uitgewerkt die voortvloeien uit het opgaan in de VPW-Nederland. Er moest bijvoorbeeld een nieuw huishoudelijk reglement komen. En er moest nu een begroting naar VPW-Nederland. De werkgroep ‘jonge pastores’ constateert met zorg dat er nog wel vacatures zijn, op dit moment vooral in het oosten van het bisdom, maar dat mensen niet meer bereid lijken om de stap naar een nieuwe baan te maken.

In Duitsland en België lijkt de situatie anders te zijn. De werkgroep gaat op verkenning om het in beeld te krijgen. Verder zal onze afdeling op 21 maart een Utrechtse LedenVergadering (ULV) bij elkaar roepen. Naast het huishoudelijk gedeelte zal Gijs Visser, verliescoach en eigenaar van Praktijk-Go, met ons aan het werk gaan rondom het verlies dat we aan de kerk lijden: schaalvergroting, krimp en sluiting, beperking van bevoegdheden, etc. Inspiratie voor deze keuze vonden we in de diocesane toerustingsdagen over veerkracht van afgelopen januari.

| Marion Korenromp

■ VPW Limburg

• • • In het decembernummer van *VPWinfo.nl* werden de ervaringen van de gemeenschappelijke studiedag van de onderdelen Den Bosch en Limburg op 31 okt. j.l. onder de aandacht gebracht. Inmiddels hebben de besturen van de beide onderdelen de dag geëvalueerd en is er een intentie uitgesproken om deze gezamenlijk opzet vast te houden. De verschillende bijdragen die dag vormen de aanleiding op de ingeslagen weg door te gaan, misschien najaar 2018.

• • • Die lijn kan weer doorgetrokken worden naar de voorjaarsvergadering van het onderdeel Limburg die op 28 februari j.l. heeft plaatsgevonden. Verschillende groepen binnen het Limburgse werkveld willen thematisch verder met wat de studiedag heeft geboden. De coördinatiegroep benadert de diverse categoriale groepen met de vraag om daar actief over na te denken. Refererend aan het verslag van de studiedag: *hoe kun je binnen jouw werkveld/groep werken aan een herkenbare en uitnodigende (fysieke) geloofsplek en bouwen aan de herkenbaarheid van diaconale aanwezigheid ‘op straat’ in de spanning tussen ‘het eigen verhaal vertellen’ en ‘bemiddelen’ tussen deze wereld en Gods schepping?*

• • • Verder besprak de ALV de vaste agendapunten. Daarbinnen werd nadrukkelijk stilgestaan bij de ontwikkeling richting toekomst van de VPW als landelijke vereniging en de bestuurlijke invulling op landelijk niveau. Voor het inhoudelijke gedeelte van de middag tekende

Roel Hekking, oud geestelijk verzorger van de Zorggroep Noord Limburg en deskundige op het gebied van zin- en levensvragen m.n. binnen het kader van (terminale) palliatieve zorgverlening. Hij ging m.n. in op de herkenbaarheid en training van zorgpersoneel om zin- en levensvragen (op uiteenlopende niveaus) te leren herkennen en om deze deel van de sociaal-medische zorg te laten zijn. Via een leermodel voor opleidingen voor verzorgenden gaf hij een boeiende inkijk in de wereld van deze tak van geestelijke verzorging.

• • • Tenslotte gaat de coördinatiegroep aan de slag met de suggestie om de voorjaarsvergadering van het onderdeel afwisselend door de studiegroepen van Noord- dan wel Zuid-Limburg te laten voorbereiden. De bijeenkomst in het najaar zou dan, mits haalbaar voor de toekomst, in een gezamenlijke bijeenkomst met het onderdeel Den Bosch vorm kunnen krijgen. Word uiteraard vervolgd!

| Piet Linders

Heilige Strijd

- Woensdag 23 mei
- van 10.30 tot 16.00 u
- Pauluskerk, Willem de Zwijgerplantsoen 19, Utrecht

Op woensdag 23 mei is in Utrecht de jaarlijkse landelijke bijeenkomst van de VPW van 10.30 tot 16.00 uur. U kunt u, tot en met 16 mei, per mail opgeven aan janfranken@vpwinfo.nl.

Verheugd zijn we met de medewerking van **Prof. Dr. Beatrice de Graaf**, hoogleraar en terrorisme-expert die in haar essay 'Heilige Strijd' vanuit christenzijn nadenkt over veiligheid. Ze heeft het onder andere over de paradox dat statistisch gezien de wereld veiliger geworden is, maar dat veel mensen zich onveilig voelen. In de middag houdt zij een lezing en gaan we met haar in gesprek.

Het ochtenddeel, waarin uiteraard de huishoudelijke onderdelen een plaats krijgen, zal er een uitgebreid opiniërend gesprek zijn over de toekomst van de VPW als landelijke vereniging.

- Blijft de VPW zelfstandig en wat betekent dat voor de dienstverlening?
- Willen we gaan voor een samenwerking met het CNV en een dubbellidmaatschap of is fusie met het CNV de beste optie?
- Lees op de volgende pagina's (24 t/m 27) het artikel van het DB over de mogelijke samenwerking met het CNV.

23 mei kunnen we alle voors en tegens in gesprek met het algemeen bestuur afwegen, in het najaar vragen we de leden een besluit te nemen.

Natuurlijk is er de 23e ook een moment van bezinning en veel ruimte voor ontmoeting en onderlinge uitwisseling.

Kom en doe mee!

We vragen iedereen zich zo spoedig mogelijk aan te melden via: janfranken@vpwinfo.nl

Opgeven kan tot en met
maandag 16 mei

De toekomst van VPW Nederland

Op de agenda van het Algemeen Bestuur (AB) van VPW Nederland, in vergadering bijeen op 22 februari 2018, stond de toekomst van de VPW centraal. Meer concreet bespraken we de mogelijke samenwerking, dubbel-lidmaatschap of fusie met de vakbond CNV Connectief. Vanuit het DB zijn hieraan voorafgaand twee gesprekken gevoerd met het bestuur CNV Connectief. Deze twee gesprekken waren verkennend en verliepen in een goede sfeer. Deze gesprekken zijn gevoerd mede op grond van het advies van de werkgroep belangenbehartiging. Hieronder volgt een samenvatting van hetgeen in de algemeen bestuursvergadering is afgewogen en opgemerkt. Het geeft de richting van voortgang aan om op deze wijze tot verantwoorde keuzes te kunnen komen inclusief een peiling binnen de achterban van de diverse VPW-onderdelen in de bisdommen.

Doel samenwerking of fusie VPW/CNV connectief

De VPW richt zich naar de toekomst toe allereerst op de leden die een dienstverband hebben om deze betaald werkende leden zo lang mogelijk individuele en collectieve belangenbehartiging op een professioneel niveau aan te kunnen blijven bieden. Daarnaast zet ze zich in voor de bevordering van de professionaliteit van de beroepskracht. Binnen een samenwerking dan wel fusie wordt er verder naar gestreefd om voor de gepensioneerden, de emeriti de bestaande activiteiten en de belangenbehartiging rond de pensioenen te ondersteunen. Welke richting gewenst is, die van een fusie dan wel samenwerking zal vooral afgestemd worden op het oordeel van de pastoraal werkenden die als werknemer werkzaam zijn.

De VPW streeft naar een verantwoord werkgeverschap voor de beleidsmedewerker.

Achtergrond voor deze samenwerking aan de hand van enkele cijfers

Ledentalontwikkeling

Momenteel is het aantal leden met een dienstverband in 2018 173 (van totaal 484). Te verwachten is dat het aantal leden met een dienstverband in 2020 teruggelopen is tot 150 (van totaal 419). Aantal leden met een dienstverband in 2022 is 120 (van totaal 362) Aantal leden met een dienstverband in 2025 is 79 (van totaal 291) Deze cijfers zijn gebaseerd op een uitstroom op pensioenge-rechtigde leeftijd bij gelijkblijvende omstandigheden. Deze cijfers zijn tevens gebaseerd op een verwachting dat er geen substantiële verandering komt in het creëren van nieuwe banen binnen de katholieke kerk van Nederland op de korte termijn.

Financiën

Hieronder de te verwachten inkomsten minus de 12% van de afdracht aan de onderdelen die deze gebruiken voor eigen activiteiten.

We sluiten het jaar 2017 af met een tekort van rond de € 16.000,-. Er is een reserve waarbinnen de algemene reservering voor personeel en andere kleine bestemmingsreserves voor belangenbehartiging. Bij ongewijzigd beleid komen we in 2021 in de rode cijfers. Omdat het ledental terug zal lopen zal die negatieve ontwikkeling steeds sneller gaan.

Het is een optie om met een lagere begroting te gaan werken en dit heeft o.a. als consequentie dat we geen vast kantoor meer hebben en de uren van de werknemer met 6 uur gereduceerd zullen worden tot een dienstverband van 9 uur. (Nu is dat 15,4 uur.) Een en ander zal een oprekken van een zelfstandige VPW tot 2024 mogelijk maken.

In ieder geval zal er een personeels-reserve dienen te blijven bij eventueel ontslag van de werknemer.

Indien de uitstroom van betalende leden versnelt dan is het eindpunt bij beide opties eerder in zicht.

Mogelijke obstakels bij leden om aan te willen/kunnen sluiten (samenwerking/fusie) bij CNV

De clerici: priesters en diakens

Volgens een bepaalde uitleg van de kerkelijke regels mag een clericus geen lid zijn van een vakbond. In 2020 zijn dit 5 leden van de 150 leden die in dienstverband werkzaam zijn. De vakbondsleden van de FNV, van wie sommigen goede ervaringen hebben met de individuele belangenbehartiging door deze bond. Er zijn ook met de FNV verkennende gesprekken gevoerd maar daar was weinig animo om bij samenwerking de eigenheid van de VPW te honoreren, noch had men veel voeling met het werken in kerkelijk verband. In 2020 gaat het om 34 leden met een dubbel-lidmaatschap van VPW en FNV van de in totaal 150 leden die in dienstverband werkzaam zijn.

> Lees verder op pagina 26

1

Alles bij hetzelfde laten

Als er geen wijzigingen optreden in de opzet van de VPW komen we in 2021 in de rode cijfers. Op basis van de huidige begroting: met behoud van de beleidsmedewerker, de uitgave van VPW-info, en bestaande onkosten van administratie en bestuur. Bij een versobering van de begroting gebeurt dat enkele jaren later. Afhankelijk van de begroting betekent dit dat er een ontslagprocedure opgestart dient te worden voor de beleidsmedewerker.

Met beide mogelijkheden zou de VPW terugkomen op een eerder principebesluit om – op grond van de ontwikkelingen in het ledental en daarmee de financiën – te komen tot een verantwoorde afbouw van de huidige structuur.

2

Samenwerking CNV - maar alleen werkgeverschap uitbesteden

Een tweede mogelijkheid is het werkgeverschap van de beleidsmedewerker over te dragen aan het CNV en de VPW blijft een zelfstandige vereniging. Dat betekent dat we diensten van de beleidsmedewerker als het ware inhuren bij het CNV. Nadeel is dat de vakbond dan 21% Btw in rekening moet brengen voor verleende diensten; dat maakt de inzet van de beleidsmedewerker direct ruim één vijfde duurder. Bovendien zal het CNV een kostenvergoeding vragen voor deze overgang van het werkgeverschap en willen in principe een proeftijd van een jaar hanteren. Nu heeft de beleidsmedewerker echter een contract voor onbepaalde tijd.

3

Groei naar dubbellidmaatschap VPW en CNV

Het model van samenwerking is als eerste verkennend met het CNV besproken waarbij de beleidsmedewerker in dienst van de CNV ingehuurd zou kunnen worden voor de uren die nodig zijn. Dit zou een geleidelijke groei naar elkaar toe mogelijk maken naar een dubbellidmaatschap. Hiermee zou ook rekening gehouden kunnen worden met de genoemde groepen van clerici en FNV-leden. Ook zal de verenigingsstructuur van de VPW zo min mogelijk veranderen. Alleen lijkt het erop dat bij dubbellidmaatschap en overgang van de beleidsmedewerker naar de CNV ook i.v.m. Btw-verplichtingen de beleidsmedewerker opeens 21% duurder wordt voor het gebruik door de leden. Dat is uiteraard binnen het model samenwerking een ongunstig en belangrijk financieel neveneffect. Een nadeel van een dubbellidmaatschap is dat het ook duurder uitvalt voor de leden; daarbij geldt wel dat het lidmaatschap van het CNV een aantal financiële voordelen kent bij verzekeringen. Ook is bij een dubbellidmaatschap de werkzekerheid voor de beleidsmedewerker slechts voor 1 jaar gegarandeerd (nu is er een contract voor onbepaalde tijd).

Toekomstperspectieven

Fusie met CNV

Bij een fusie wordt de VPW een zelfstandig onderdeel van het CNV in de vorm van een expertgroep binnen de sectorgroep Kerk en Ideëel, een groep in de sector Zorg en Welzijn binnen CNV Connectief. De VPW krijgt meer te maken met de regels en afspraken binnen het CNV. En de beleidsmedewerker kan gewoon de individuele en collectieve belangenbehartiging doen op basis van de binnen het CNV geldende afspraken dan wel afspraken die voor deze ledengroep op maat gemaakt worden voor een bepaalde overgangperiode. Bij een fusie is in principe het contract van de huidige beleidsmedewerker nog steeds voor onbepaalde tijd. Bij een fusie verandert de bestuursstructuur van de VPW maar we kunnen wel de onderdelen behouden (de vroegere afdelingen). Hoe de eigen verantwoordelijkheid van de onderdelen gerealiseerd zal kunnen worden moeten we nog eerst nader onderzoeken.

Urgentie van de situatie

Binnen het AB neigt een meerderheid naar het nu doorpakken en komen tot een fusie met zoveel mogelijk leden die mee overgaan naar het CNV. Daarbij denken we zowel aan actieven (leden met een dienstverband) als aan gepensioneerden omdat de bond ook voor deze laatste groep belangen kan behartigen en voordelen heeft. De urgentie wordt gevormd door de ontwikkeling van het ledental en de daarmee gepaard gaande financiële ontwikkeling, zoals hierboven beschreven.

Daarbij komt dat het AB zich bewust is van het feit dat het voor het CNV slechts interessant is als de VPW met zoveel mogelijk leden over komt en dat het momentum weleens voorbij kan gaan als er te weinig leden zijn die mee overgaan. Datzelfde geldt als we het besluit hierover enkele jaren zouden uitstellen.

Nog verder te onderzoeken

Binnen de VPW: Hoeveel leden van de VPW zijn bereid mee over te gaan naar het CNV in de verschillende vormen van samenwerking, dubbellidmaatschap of fusie. Doorslaggevend zal hierbij de keuze van de leden met een RK kerkelijk dienstverband zijn. Hoe staan ze tegenover de andere opties? Voor een antwoord op deze vragen wordt een peiling georganiseerd binnen de afdeling. Daarnaast zijn er enkele vragen die de VPW met de CNV op korte termijn uitgezocht en besproken moeten worden. Deze betreffen enkele zakelijke punten die samenhangen met de onderscheiden opties die hierboven zijn genoemd.

Tijdpad

- Voorjaar 2018 meningen peilen bij de leden op regionale bijeenkomsten van de onderdelen.
- Op de ALV op 23 mei een opiniërende bespreking.
- In het najaar een digitale ledenraadpleging (artikel 24.7 en 24.8 Statuten VPW Nederland) en besluitvorming in een extra belegde landelijke ALV.

Ina van de Bunt-Koster
voorzitter

Jos Deckers
secretaris

Pastoor Hammer!

Het zijn de dagen tussen kerst en oud en nieuw. Van die halve werkdagen, dagen waarop je een project inhoudelijk en financieel afrondt, de laatste handtekeningen daarvoor verzamelt. Van die dagen waarop je mail wegwerkt, de agenda 2018 invult. Op zo'n dag had ik het buffetkastje van mijn oma voor de zoveelste keer in mijn handen.

Het is de buffetkast die mijn grootouders kregen bij gelegenheid van hun huwelijk op 19 juli 1929. Hij handelaar in koloniale waar en zij zonder beroep. Het is de buffetkast die gestaan heeft op het Koninklijke Noordeinde in de Hofstad. Het is de buffetkast die de handelaar in koloniale waar en tevens bestuurslid van het College van Broedermeesters der Aartsbroederschap van het Heilig en Onbevlekt Hart van Maria op 34 jarige leeftijd heeft zien sterven. Een dapper man moet mijn grootvader zijn geweest, want op zijn bidprentje stond te lezen: *'In den bloei der jaren overkwamen hem kwellingen, maar hij heeft den Kelk van God aangenomen en gebeden: Vader Uw Wil geschiede'*. Ik denk niet dat mijn grootmoeder die, na vijf jaar huwelijk, achterbleef met twee kleine kinderen een aandeel heeft gehad bij het opstellen van de tekst op het bidprentje...

Deze buffetkast stond twee hoog in de Anna Paulownastraat 51^a, op steenworp afstand van de paleistuinen. Een steenworp, maar wel een worp die het verschil maakte tussen het Hofleverancier zijn en een leven van de Steun.

De buffetkast verhuisde mee naar de laatste woon- en verblijfplaats van mijn grootmoeder: De Loosduinse Hof aan Loosduinse Hoofdstraat. Bij haar overlijden op zondag 6 maart 1983 verkreeg hij de status van familiaal erfgoed. Sinds die dag pingpongt hij tussen mij en mijn nichtie. Bij elke verhuizing waarschuwen we elkaar voor dat ene afgebroken pootje dat al 35 jaar geduldig wacht op een beetje lijm of een schroef.

Bouwen aan de stad

Rob

Lijesen

Het is deze buffetkast die ik tussen kerst en oudjaar weer in mijn handen had en samen met Harrie naar mijn werkkamer op de pastorie bracht. Je kent ze wel, van die oude statige pastorieën waar in de gang portretten van vervlogen Pastoors hangen.

Pastoor Hammer 'hangt' in de Hildegardiskerk in het oude Noorden van Rotterdam. Er is zelfs een straat naar hem vernoemd: De Hammerstraat!

Toen we in die pastorie, met het buffetkastje in onze handen, zijn portret passeerden leek het alsof zijn wenkbrauwen

heel even bewogen, alsof zijn ogen knipperden, ons probeerden te volgen. Het schilderij kwam tot leven! Zijn lippen krulden zich en uit zijn droge mond kwam een sissend geluid: "Hé psssst, wacht eens even, dat kastje ken ik! Aan dat kastje heb ik bijgedragen, samen met de neven en de nichten. Ik was er bij toen ik aanzat bij het verlovdingsdiner van Han Waterreus en Mien Visser. Dat kastje was hun huwelijksge Geschenk. Ik herinner me nog de jaarlijks familiebezoekjes aan de ouders van Han te 's-Gravenhage. Hun kinderen vonden mij maar een fossiel. Ik zag ze nauwelijks hoor op zo'n dag, want zij verbleven in de tuin. Behalve als ik moest brevieren, dan mochten zij even naar binnen zodat ik de tuin voor mezelf had. En het diner? Alle negen kinderen met dienstbode Tonia in de kleine keuken zodat ik met hun vader en moeder en in alle rust kon genieten van elkaar, een rijk gedekte tafel en volle Bourgondische wijnen. Maar, als ik vragen mag, hoe kom jij aan dat kastje?" Op mijn gezicht verscheen een glimlach. Het huwelijksge Geschenk werd met gepaste eerbied op de marmeren vloer gezet. We keken elkaar recht in de ogen en ik declameerde: "Zeereerwaarde Heer Cornelius Adrianus Hammer, die Han en Mien Waterreus aan wie jij deze kast hebt geschonken, aan wiens verlovdingsdiner jij hebt gezeten, waren mijn grootouders, mijn moeder is één van hun twee kinderen..."

Net voordat de Pastoor voor de tweede keer zijn laatste adem uitblies lispelde hij: "Dus..... jij – bent – mijn – neef?"